

v tem ali onem taboru, a izven tabora pa delajo ravno nasprotno. Pretipali bomo živčevje tudi onim poslancem, ki so ravno z učiteljsko pomočjo prišli do lepih dijač, a v zahvalo za to pogoltnili dano besedo, da bodo znali, da se mora poslanec tako ravnati, kakor zahtevajo oni, ki mu pripravijo ležišče, a ne tako, kakor veleva njegova osebnost. In prepričani naj bodo, da bodo izginili vsi taki poslanci, katere bode združeno učiteljstvo vzelo na piko, s političnega površja.

D o p i s i.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. († Henrik Petras.) Dne 11. vel. travna t. l. je umrl v Ljubljani pri svojih starših učitelj Henrik Petras, ko mu je bilo komaj 23 let.

Rojen je bil namreč dne 12. malega travna 1877. v Ljubljani, kjer je dovršil ljudsko šolo in I. in II. gimnazijski razred. III. in IV. gimnazijski razred je dovršil v Šent Pavlu na Koroškem. Meseca mal. srpana 1896. je napravil zrelostni izpit na ljubljanskem učiteljski ter je potem prevzel službo suplenta na I. mestni petrazredni ljudski šoli v Ljubljani. Bil je že takrat slabotnega zdravja. Njegovo bolezen je pospeševala velika gorečnost in idealna navdušenost, s katero je opravljal težko svojo službo. Mestni šolski svet ljubljanski mu je dal večmesečni dopust, da si je okrepil pri svojem stricu župniku v Vrhpolju pri Vipavi zrahljano zdravje. Okrepčan se je vrnil zopet na svoje mesto v Ljubljano ter je prebil l. 1898. izpit učne usposobljenosti pred ljubljansko izpraševalno komisijo. Meseca vinotoka 1899. je bil imenovan definitivnim učiteljem-voditeljem na enorazrednici v Ljubnem. Napadla ga je neozdravljiva bolezen — jetika. Meseca prosinca 1900 je zbolel tako opasno, da je moral opustiti učiteljevanje. Preselil se je k svojim staršem, kjer je izdihnil plemenito svojo dušo . . .

Pokojni Henrik Petras je bil učitelj v polnem pomenu te besede: za svoj stan navdušen, v izvrševanju svojih stanovskih dolžnosti do skrajnosti natančen, z učenci ljubeznivostrog, za našo učiteljsko stvar ves zavzet. V njegovem slabotnem telesu je dozorevala moška volja. Železna vztrajnost je jačila slabe sile njegovega gasnečega življenja. Bil je Henrik Petras učitelj, ki je bil pozvan, da širi med ljudstvom naš ugled, da pridobiva našemu stanu med preprostim narodom ono veljavo, ki jo zasluži. Zatorej mi je tolikanj bolj žal, da ga je nagla smrt tako zgodaj vzela nam, ki smo mu bili odkritosrčni prijatelji.

Mati mu je svetovala na smrtni postelji, da bo moral pustiti zavoljo slabotnega zdravja svoj sedanji stan. Ali Henrik je dejal, da tega ne bo nikdar storil.

Čutil je, da je pozvan za učitelja.

Z mirnim vedenjem si je vzgajal nehotoma prijatelje in spoštovalce. S poukom v petju, kateremu je posvetil po več ur na dan, je blažil Ljubničane. Zagotovil si je v dobi kratkega svojega učiteljevanja trajen spomin pri vseh onih, med katerimi in za katere je deloval.

„Kdaj bomo zopet zapeli?“ je vprašal prijatelja, ki ga je obiskal med boleznijo.

No, on ni več zapel, zapeli so mu drugi nagrobnico.

Bilo je nekaj trenutkov pred smrtjo. Zdravnik je odšel, a Henrik je bil uzlovoljen: „Kaj vendar hočete od

mene, saj mi ni nič!“ A kmalu je poklical mater: „Mama, naj Vas še enkrat objamem!“ In objel je mater in umrl . . .

Lep je bil njegov pogrebni izprevod. Gg. nadzornika Levca in Žumer in mnogo ljubljanskih učiteljev in učiteljic ga je spremilo k sv. Krištofu. Učiteljsčniki so mu zapeli pred hišo in ob odprtem grobu poslednje slovo.

Dali so mu vence in častno zadnje spremstvo. Te vrstice pa naj ohranijo dobremu tovarišu, ljubeznivemu družabniku, ljubečemu sinu in vrlému učitelju neminljiv spomin.

E. Gangl.

Iz Vipave. († Fran Mercina.) V nedeljo dne 20. vel. travna ob 4. uri popoldne smo izročili materi zemlji — zemeljske ostanke vzor-moža, učitelja in posestnika g. Frana Mercine na Gočah.

Pred malo dnevi je bil še med nami vesel, prijazen in ljubezniv, kakor vselej — a sedaj počiva v hladnem grobu in sniva svoj večni sen. V najlepših letih moške dobe še, nepričakovano hitro mu je zatisnil smrtni angel dne 18. vel. travna ob 1/21 uri popoldne za večno oči. Kar je bilo v človeški moči, da bi se nenadomestljivega Frana rešilo, se je zgodilo; toda bolezen, katera ga je obiskala, je bila nenavadna in neizprosna — on je moral umreti.

Pokojni Fran se je rodil na Gočah dne 6. velikega srpana 1845. leta, kjer mu je njegov oče učiteljeval, orglaril in mežnaril. Šolal se je v Gorici, kjer je kot 18letni mladenič dne 13. kimavca 1862. l. dobil prav dobro izpričevalo na učiteljski pripravnici c. kr. normalne glavne šole, da sme učiteljevati pri kaki prvnski šoli.

Dne 3. listopada 1862. nastopi službo „brezplačnega provizoričnega podučitelja“ na tedanji glavni šoli v Vipavi, katero službo je opravljal eno leto. Tedanji vipavski dekan in okrožni šol. ogleda Jurij Grabrijan, mož blagega spomina, mu je dajal čez čas, ko ga je izpoznal, da je v šoli prav dobro uporabljiv, brezplačno košilo; za zajutrak je vstal, za večerjo je šel spat.*)

Dne 19. listopada 1863. dobi nepričakovano potom imenovanega šol. ogleda dekret od knezoškofijskega konsistorija, da je imenovan učiteljem, organistom in cerkvenikom v Podragi z letno plačo 200 gld. — Prav rad je pokojni Fran pripovedoval, kako se mu je ta dekret vročil. Pravi je tako-le:

Bili smo v župnišču pri obedu; po obedu reče g. dekan kuharici: Prinesi, prinesi malo „šajdesna pokusit od ofceti“, na kateri si bila! Kuharica postavi pred vsakega navzočih krožnik s pecivom, pred mene postavi pa tudi drugi krožnik, poln lepих cvetic. Oblije me rdečica, ne vedoč kaj to pomenja! Dekan Grabrijan videč, da je brezplačni provizorični podučitelj v vidni zadregi, reče: Šmentajte! Kaj pa je to? Poglejte, pogledajte, kaj je pod cveticami! Nato izvleče izpod istih imenovani dekret, katerega so bili Fran in vsi navzoči zelo veseli.

Dne 15. listopada 1869. je bil premeščen na lastno prošnjo provizorično v svoj rojstveni kraj na Goče, katera služba se mu je pa z dekretom z dne 17. listopada 1871. podelila za definitivno.

Skoraj 31 let je služboval samo v svojem rojstvenem kraju. Ves čas svojega službovanja je bil čvrst delavec na svojem, od Boga odločenem mu mestu; zvest je bil

*) Tako se je godilo učiteljstvu za časa konkordata. Uredn.

v izpolnjevanju svojih dolžnosti; prijatelj omike in napredka; prijatelj mladine, katero je po očetovsko ljubil; pri vsem tem pa je bil neupogljiv, kremenit značaj. Pokojnik se je v prostih urah mnogo bavil s petjem, zato pa slovó tudi goški pevci daleč po dolini. Sam c. kr. okraj. šol. nadzornik je pokojnika pri uradnih okrajnih konferencah ponavlja v tem oziru drugim tovarišem stavil v zgled.

Blagega pokojnika je vsled teh zaslug vse spoštovalo in častilo. Stanovski tovariši so mu izkazovali vsestransko zaupanje ter ga volili svojim zastopnikom v c. kr. okrajni šol. svet.

Koliko simpatij je užival pa pokojni Fran po občini, po dolini in drugod, je glasen svedok njegov impozantni pogreb. Kdor je le mogel, mu je pohitel izkazat zadnjo čast.

Prišel je č. g. dekan vipavski vodit kondukt ob asistenci štirih sosednih duhovnikov in enega patra kapucina; prišel je deželni poslanec g. Ivan Božič; prišlo je šest gg. učiteljic in dvajset gg. učiteljev, na čelu jim g. nadzornik Thuma; prišli so c. kr. uradniki in čitalnični pevci vipavski z zastavo in prišlo je mnogo, mnogo drugega odličnega in preprostega ljudstva.

Žalnice so peli pred hišo žalosti, v cerkvi in na grobu učitelji pevci združeni z vipavskim pevskim zborom. Domača občina in učiteljstvo vipavske doline sta mu položila krasna venca na krsto.

Kakor nobenemu učitelju, tako tudi blagemu pokojniku ni bila usoda mila. Marsikatera nevihta se je zbrala nad njim, a vsako je stanovitno in možato pregnal. Nevihte njegovega življenja so pojenjale, zakaj legel je na pare trpin.

Dragi Fran! Prezgodaj si nas zapustil, prezgodaj si zapustil togujočo soprogo, prezgodaj svoje tri ljubeče te sinove, osobito mlajša — nepreskrbljena. To je naša bol, to je naše gorje!

Toda, četudi pokriva črna zemlja tvoje nemo obličje, četudi tvoje telo strohni, če se tudi tvoj grob udere in razpade, a spomin nate nam ostane vekomaj. Tvoje zvesto srce, tvoja ljubezniva odkritosrčnost, tvoj kremenit značaj nam ostane neminljiva in dragocena zapuščina tvoje blage duše.

Počivaj v miru v naročju rodne slovenske zemlje, dokler se zopet veselo ne snidemo gori nad zvezdami, kjer ni toge in žalosti!

— a.

Dunaj.

Renegatstvo. Znano je tudi čitateljem „Uč. Tov.“, da tudi na Dunaju nekaj učiteljev kar slepo tava za tukaj vladajočo takozvano stranko krščanskih socialistov. Ta stranka, ki kaže dovolj jasno v govorjenju in dejanju, da ji je šola deveta briga, ki kar naravnost smeši in psuje učiteljstvo po raznih zborih, ta stranka ima — čudo čudovito! — 365 privržencev med učitelji.* Na jako nizki stopinji mora pač biti človek, ki se ne sramuje poljubovati škorenj, ki ga breajo.** Toda kaki so ti privrženci krščansko-socialne stranke. Ljudje so brez ponosa, brez časti, pravi pristni figa-možje.

Pred nekaj dnevi so ti učiteljski mameluki izdali volilni oklic, v kojem naštevajo zasluge krščanskih so-

cialistov za šolstvo in učiteljstvo, ter na vse kripnje hvalijo to stranko, češ, da je ni bilo še take, kateri bi bila šola tako pri srcu kakor nji. Končava se pa ta oklic z nastopnimi besedami:

„Zum Schlusse erlauben sich die unterzeichneten Lehrer, die in deutscher Treue zur christlichen Bevölkerung Wiens halten und sich mit ihr eins fühlen, an die hochgeehrten Herren Wähler des zweiten Wahlkörpers die Bitte zu richten, die Candidaten der geeinigten deutschchristlichen Parteien aufs kräftigste zu unterstützen . . .“ i. t. d.

Sedaj pa opozarjam čestite bralce na frazo „in deutscher Treue“. Za nemške učitelje pač ni nič hudega, če imajo „deutsche Treue“. Toda pod oklicem — poslušajmo — je podpisana tudi kar cela tolpa slovenskih učiteljev; učiteljev, rojenih na slovenskih tleh; učiteljev, koje so dožile slovenske matere; učiteljev, ki so čuli prve glasove od slovenskih mater; učiteljev, ki se, kakor kaže to dejstvo, sramujejo svojega slovenskega pokolenja, ki se „in deutscher Treue“ mečejo pod noge krščansko-socialni stranki, ki ima pa zanje in za učitelje sploh le brce. V kratkem bomo pač čitali, da je postal ta ali oni nadučitelj ali ravnatelj. Prejeli bodo svoje plačilo za ta nečuvni čin. Zakaj pa tudi ne? Saj so ljudje. A celo psu se plača dostikrat njegova zvestoba.

Slovinci, ki so podpisali „in deutscher Treue“ ta oklic, so nastopni: Jože Habè iz Črnega Vrha nad Idrijo doma, Nace Hönigman iz Vitanja na Spodnjem Štajerskem, Tone Lipovec s Koroške Bele, Janez Petkovšek z Bevk, Janez Tomaževič z Bitanja in Jurij Vranič iz Preserja.

To so tedaj imena teh poštenjakov. — Mnogi izmed teh so bili še nedavno nasprotniki krščansko-socialne stranke, ki so se tedaj kar v kratkem prelevili „in deutscher Treue“ v pristne Tevtonce. — Jurij Vranič je bil svoj čas celo slovenski pisatelj; spisal je nekaj povesti, in kakor ga bodo poznali njegovi tovariši, vedno odločen Slovenec. Zdaj pa gre ta poštenjak „in deutscher Treue“ med nasprotnike Slovanov. Če dobi nagrado v obliki nadučiteljske službe, se mu ne bode smelo očitati, da se ni potrudil zanjo: saj je zatajil svojo mater, svoj rod in svoje mišljenje. In to ni malo!

In Hönigman! Tudi ta je strašil parkrat s svojimi spisi po slovenskih listih; sedaj tudi menda ne bode več. Pa saj ga ni škoda. Čujemo pa, da se misli potegovati za ravnateljsko službo na bodoči gluhonemnici v Ljubljani. Upati je, da mu Ljubljanci za njegovo „deutsche Treue“ dado primeren odgovor.

Prepričani smo, da teh možakarjev ne bode sram, saj človek, ki zataji svoj rod, je izgubil tako že vso sramoto. Ali sram mora biti drugih, ki imajo tako sodrgo med domačini. Slovenski tovariši, ogibajte se teh poštenjakov, pokažite, da se jih sramujete, ako zanese koga izmed njih kdaj veter na slovenska tla!

Društveni vestnik.

Štajersko.

Resolucija celjskega učit. društva. 1. Silna poletna vročina je duhu in telesu škodljiva. 2. V njej je uspešni pouk z ozirom na nezadostni izpočitek otroka v kratkih nočeh, z ozirom na čezmerno izkoriščanje njegovih mladih

*) Vseh učiteljev na Dunaju je 1799.

Uredn.

**) Tudi na Kranjskem imamo kakih deset takih slepcev. Uredn.